A $3 \times n$-es mérgezett csokoládé titkai

Matematika BSc szakdolgozat

Szerző:
Kiskároly Tímea

Témavezető:
Dr. Waldhauser Tamás

Szegedi Tudományegyetem Bolyai Intézet

2016

Tartalomjegyzék

1. Bevezető

A mérgezett csokoládé játék egy kétszemélyes kombinatorikai játék. A matematikusokat régóta foglalkoztatják az ezzel kapcsolatban felmerülő kérdések: melyik játékosnak van nyerő stratégiája, milyen szabályszerűségek állapíthatók meg és így tovább.

A játék, melyet David Gale talált ki 1982-ben, egy speciális esete a Fred Schuh által 1952-ben feltalált ún. osztójátéknak. A játék neve angolul chomp, aminek a magyar megfelelője ropogtat, rágcsál. Szokták még harapásnak is nevezni, helyenként pedig Gale-féle lefedős játékként hivatkoznak rá.

1.1. Alapfogalmak

Olyan egyszerű fogalmakat, mint például *játék*, *állás*, *kezdőállás*, *végállás*, *nyerő stratégia* nem definiálok külön – ezek megtalálhatók Csákány Béla könyvében [3] –, inkább azokra térek ki részletesebben, melyek szükségesek a harapás játék megértéséhez, vizsgálatához.

1.1. Definíció. Legyen P a játék állásainak halmaza. Az $M \subseteq P$ halmazt a játék *magjának* nevezzük, ha

- a nyerő végállások elemei az M halmaznak;
- tetszőleges M-beli állásból csak olyan állásba tudunk lépni, ami nem M-beli;
- tetszőleges nem M-beli álláshoz létezik legalább egy olyan állás, ami M-beli és egy lépéssel el tudjuk érni.

1.2. Definíció. Nyerő lépésnek nevezzük azt, ha egy játékos magbeli állásba lép.

1.3. Megjegyzés. Ha egy játékosnak van nyerő lépése, akkor van nyerő stratégiája is. A nyerő stratégia az, hogy lépjünk mindig magbeli állásba. Ha az egyik játékos magbeli állásba lép, akkor a másik játékos a mag definíciója miatt csak magon kívüli állásba tud lépni. Az első játékos pedig magon kívüli állásból ismét magbelibe léphet, ezt a mag definíciója biztosítja. Ha a játék véges sok lépésben befejeződik, akkor az első játékos tud majd a nyerő végállásba lépni, ami azt jelenti, hogy ő nyer.

1.4. Megjegyzés. A továbbiakban a magbeli állásokat *jó állásoknak*, míg a magon kívüli állásokat *rossz állásoknak* is fogjuk nevezni.

1.5. Tétel. *A mag egyértelműen meghatározott.*

1.2. Az $m \times n$-es játék

Vegyünk egy $m \times n$-es tábla csokoládét. A bal felső kockáról tudjuk, hogy mérgezett, tehát aki azt megeszi, elveszti a játékot. A játék során a soron következő játékos választ a táblából egy tetszőleges kockát (az ábrán ezt zöld színnel jelöltem), ezután az összes olyan kockát, mely a kiválasztott alatt, illetve attól jobbra helyezkedik el, megeszi (a zöld kockával együtt tehát a pirosakat is).

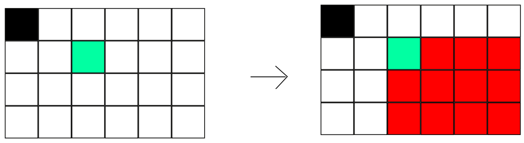

A csoki egyszer el fog fogyni, tehát ez egy véges játék. Az a cél, hogy úgy játsszuk a játékot, hogy ne nekünk kelljen megenni a mérgezett csokoládékockát. Sokan foglalkoztak azzal, hogy megkeressék a játék nyerő stratégiáját, de az $m \times n$-es játék esetében még nem jártak sikerrel. Viszont a $2 \times n$-es játék nyerő stratégiája ismert (lásd az 1.3. alfejezetet). Ám annak ellenére, hogy az $m \times n$-es játék nyerő lépései nem ismertek, egy fontos dolgot tudunk a téglalap alakú kezdőállásokról, amit a következő állításban fogalmazunk meg.

1.6. Állítás. *Tetszőleges $m, n > 1$ természetes számok esetén, ha a kezőállás $m \times n$-es téglalap alakú állás, akkor a kezdő játékosnak van nyerő stratégiája.*

Bizonyítás. Tegyük fel, hogy a játék $m \times n$-es táblával indul. Ha az első játékos a jobb alsó sarkot kiharapva nyerő állásba kerül, akkor lépjen oda. Ha ez mégsem magbeli állás, de oda lép, akkor a második játékosnak lesz nyerő lépése. Viszont a kezdőállásból az első játékos is minden olyan állást el tud érni, mint amit a második játékos, amikor rá kerül a sor. Tehát az első játékos tud nyerő állásba lépni. ■

1.7. Következmény. *A téglalap alakú állások rosszak.*

Bizonyítás. Az 1.6. Állítás következménye. Ugyanis téglalap állásból mindig tudunk jó állásba lépni, és a mag definícióját felhasználva kapjuk, hogy a téglalap alakú állások rossz állások. ■

1.3. A $2 \times n$-es játék

Jelölés. Jelölje (a, b) a $2 \times n$-es játékban azt az állást, amikor a felső sorban a darab kocka, az alsó sorban pedig b darab kocka van. Az (a, b) állás csak akkor szabályos, ha $a \geq b \geq 0$, mert egy téglalap alakú kezdőállásból indulva a játék során csak ilyen állásokat érhetünk el. A továbbiakban mindig feltesszük, hogy $a \geq b \geq 0$.

1.8. Tétel. *Az $(a, a-1)$ alakú állások a jó állások $2 \times n$-es játék esetén.*

Bizonyítás. Egy állásra azt mondjuk, hogy szimmetrikus, ha a felső sorban a mérgezett kockát nem számolva a két sorban lévő kockák száma megegyezik. Másképpen megfogalmazva, ha a felső sorban a mérgezett kockával együtt a darab kocka van, akkor az alsóban $a-1$ darab kockának kell lennie ahhoz, hogy az állás szimmetrikus legyen. Ha egy ilyen $(a, a-1)$ alakú állásba lépünk, akkor a másik játékos csak $(a, a-x)$ vagy $(a-y, a-y)$ alakú állásba tud lépni, ahol $1 < x \leq a$ és $1 \leq y < a$. Ezzel a lépéssel elrontja a szimmetriát. Ha $(a, a-x)$ alakú állásba lépett, akkor mi léphetünk az $(a-x+1, a-x)$ szimmetrikus állásba. Ha pedig $(a-y, a-y)$ alakú állásba lépett, akkor mi az $(a-y, a-y-1)$ szimmetrikus állásba léphetünk. Tehát nem szimmetrikus állásokból tudunk szimmetrikusba lépni, viszont szimmetrikusokból csak nem szimmetrikus állásba lehet lépni. Ezzel beláttuk, hogy a szimmetrikus állások alkotják a magot, tehát a nyerő stratégia az, hogy szimmetrikus állásokba lépjünk. ■

1.4. A $3 \times n$-es játék

Jelölés. Ha a $3 \times n$-es harapás játék első sorában a darab kocka van, a másodikban b, a harmadikban pedig c, akkor ezt az állást jelölje (a, b, c). Az (a, b, c) állás csak akkor szabályos, ha $a \geq b \geq c \geq 0$, mert egy téglalap alakú kezdőállásból indulva a játék során csak ilyen állásokat érhetünk el. A továbbiakban mindig feltesszük, hogy $a \geq b \geq c \geq 0$.

Ha egy (a, b, c) állásból egy (a', b', c') állásba lépünk, ahol $a' \leq a$, $b' \leq b$, $c' \leq c$, azt a következőképpen jelöljük:

$$(a, b, c) \to (a', b', c').$$

Egy (a, b, c) állásból hatféleképpen tudunk szabályosan tovább lépni (lásd a függelék 1. ábráját).

A $3 \times n$-es játék nyerő lépései nem triviálisak. A dolgozatom második fejezetében adok egy rekurziót a mag elemeinek kiszámolására, melyet táblázatba foglalok. Végül megmutatom, hogy a táblázatban levő sorok valahonnan kezdve periodikusak. Az imént említett periodicitásra vonatkozó sejtést először Xinyu Sun fogalmazta meg, majd a középiskolás Steven Byrnes bizonyitotta be [2]. A későbbiekben Zeilberger is bebizonyította a tételt és e mellett írt egy programot a mag elemeinek kiszámolására [7]. Beretka Csaba is adott egy hasonló algoritmust a mag meghatározására [1]. A második fejezetben Zeilberger bizonyítását ismertetem, a harmadik fejezetben pedig érdekes megfigyelésekről és sejtésekről írok.

2. A $3 \times n$-es játék magjának vizsgálata

2.1. A mag rekurzív leírása

A fejezet ezen részében definiálunk pár fontos fogalmat és kimondunk néhány állítást, amik hozzásegítenek minket ahhoz, hogy igazolni tudjuk, hogy a mag kiszámolható egy rekurzív függvénnyel.

2.1. Állítás. *Tetszőleges $b \geq c$ nemnegatív egészek esetén legfeljebb egy olyan $a \geq b$ létezik, melyre (a, b, c) jó állás.*

Bizonyítás. Az nem lehetséges, hogy $a' > a$, és (a', b, c) és (a, b, c) is jó állások, mert egy lépéssel (a', b, c)-ből (a, b, c)-be tudunk lépni. Azt pedig tudjuk, hogy egy magbeli állásból egy lépéssel nem tudunk magbeli állásba lépni. ■

2.2. Definíció. Jelölje $\alpha(b, c)$ azt az egyértelműen meghatározott a értéket, amelyre (a, b, c) jó állás (ha létezik), ha pedig nincs ilyen a, akkor legyen $\alpha(b, c) = *$.

A 2.2. Definícióban szereplő $\alpha(b, c)$ értékekkel ki tudunk tölteni egy táblázatot (a függelékben megtalálható 1. táblázat). Ez a táblázat minden információt tartalmaz a játék magjáról, ezért a célunk az, hogy minél több szabályszerűséget találjunk benne. Először egy példán keresztül megmutatjuk, hogy hogyan kell játszani a játékot a táblázat ismeretével.

2.3. Példa. Az 1. táblázat segítségével vizsgáljuk meg egy rögzített állásból induló játék egy lehetséges menetét. Legyen az állásunk $(6, 4, 3)$. Ha megnézzük a táblázatot, látjuk, hogy a $(6, 4, 3)$ állás nincs benne. Tehát keresünk egy olyan állást, ami benne van a táblázatban, és egy lépéssel el tudjuk érni. Egy ilyen állás $(6, 4, 2) \in M$. Lépjünk ide. Ebből a magbeli állásból a másik fél nem tud magbelibe lépni, a mag definíciója miatt. Tegyük fel, hogy a $(3, 3, 2) \notin M$ állásba lép. Ismét keresünk a táblázatban egy olyan állást, amit $(3, 3, 2)$-ből el tudunk érni, és oda lépünk. Ez a $(3, 1, 1)$ állás. Innen a másik játékos ismét nem tud jó állásba lépni, tegyük fel, hogy $(3, 1, 0)$-ba lép. Mi viszont a $(3, 1, 0)$ állásból léphetünk jó állásba: $(2, 1, 0) \in M$. Tegyük fel, hogy a másik játékos a $(2, 1, 0)$ állásból $(1, 1, 0)$-ba lép. Az $(1, 1, 0)$ állásból viszont mi léphetünk a végállásba, és így megnyerjük a játékot.

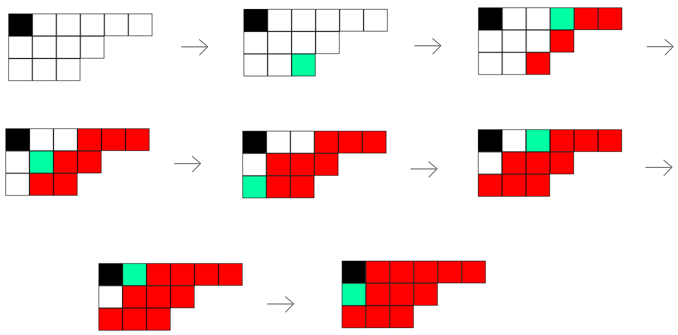

Ha jól megvizsgáljuk a táblázatot, akkor láthatjuk, hogy a $(6, 4, 3) \notin M$ állásból nem csak egy lehetőség van jó állásba lépni. A $(6, 4, 3)$ állásból léphetünk az imént említett $(6, 4, 2) \in M$ állásba, valamint a $(6, 3, 3)$ magbeli állásba.

2.4. Állítás. *Ha (b, b, c) jó állás, akkor minden $b' > b$ esetén $\alpha(b', c) = *$.*

Bizonyítás. Tegyük fel, hogy $(b, b, c) \in M$ és $b' > b$. Mivel minden $a' \geq b'$ esetén $(a', b', c) \to (b, b, c)$, ezért $(a', b', c) \notin M$, tehát $\alpha(b', c) = *$. ■

2.5. Definíció. A $H \subseteq \mathbb{N}_0$ halmaz mex értéke az a legkisebb nemnegatív egész szám, ami nem eleme a H halmaznak. Például: $\operatorname{mex}(\{0, 4, 7\}) = 1$.

2.6. Tétel. *Bármely b és c pozitív egészekre, ha minden $b' < b$ esetén $\alpha(b', c) \notin \{b', *\}$ akkor $\alpha(b, c)$ kiszámítható a következő rekurzióval (a* mex *kiszámításánál az esetleges $*$-okat figyelmen kívül hagyjuk):*

$$\begin{aligned} \alpha(b, c) = \operatorname{mex}(\{0, 1, \ldots, b-1\} &\cup \{\alpha(b, c') \mid c' < c\} \\ &\cup \{\alpha(b', c) \mid c \leq b' < b\} \\ &\cup \{\alpha(c', c') \mid c' < c\}). \end{aligned} \tag{1}$$

Bizonyítás. Tegyük fel, hogy $c \leq b$, és hogy minden $b' < b$ esetén $\alpha(b', c) \notin \{b', *\}$. Jelölje a az (1) képlet jobb oldalán álló számot, és legyen $H_{b,c}$ a jobb oldalon álló halmaz, azaz $a = \operatorname{mex} H_{b,c}$. A $\{0, 1, \ldots, b-1\}$ halmaz része $H_{b,c}$-nek, ezért $a \geq b$.

Azt akarjuk belátni, hogy $\alpha(b, c) = a$, azaz $(a, b, c) \in M$. Tehát azt kell igazolnunk, hogy (a, b, c)-ből csak rossz állásba lehet lépni. Az (a, b, c) állásból a következő 6 módon tudunk továbblépni (lásd a függelékben az 1. ábrát):

$(a, b, c) \to (a', b, c)$

Azt feltettük, hogy $a' < a$ és azt is, hogy $a = \operatorname{mex} H_{b,c}$, ezt a kettőt és a mex definícióját felhasználva kapjuk, hogy $a' \in H_{b,c}$. Négy esetet különböztetünk meg, aszerint, hogy az a' szám a $H_{b,c}$ halmazt alkotó egyesítés melyik tagjába esik.

- Ha a' eleme lenne a $\{0, 1, \ldots, b-1\}$ halmaznak, akkor ellentmondásra jutnánk, mert $a' \geq b$.
- Ha létezik $c' < c$ úgy, hogy $a' = \alpha(b, c')$, akkor α definíciójából következik, hogy $(a', b, c') \in M$. Ekkor (a', b, c)-ből tudunk (a', b, c')-be lépni, tehát a mag definíciója miatt $(a', b, c) \notin M$.
- Ha létezik $c \leq b' < b$ úgy, hogy $a' = \alpha(b', c)$, akkor $(a', b', c) \in M$ az α függvény definíciója miatt. Azt viszont tudjuk, hogy (a', b, c)-ből tudunk (a', b', c)-be lépni. Ezt, és a mag definícióját felhasználva megkapjuk, hogy (a', b, c) nem magbeli állás.
- Ha létezik $c' < c$ úgy, hogy $a' = \alpha(c', c')$, akkor α definíciója miatt (a', c', c') magbeli állás. Nyilván $(a', b, c) \to (a', c', c')$, és ezért $(a', b, c) \notin M$ a mag definíciója miatt.

$(a, b, c) \to (b', b', c)$

A feltevésünk szerint $\alpha(b', c) \neq b'$, ezért (b', b', c) nem magbeli állás.

$(a, b, c) \to (c', c', c')$

Az 1.7 Következményből tudjuk, hogy a téglalap alakú állások rosszak, tehát $(c', c', c') \notin M$.

$(a, b, c) \to (a, b', c)$

Azt tudjuk, hogy $\alpha(b', c) \in H_{b,c}$, ezért a mex definíciója miatt $a \neq \alpha(b', c)$. Ezt és a 2.2. Definíciót felhasználva azt kapjuk, hogy (a, b', c) nem magbeli állás.

$(a, b, c) \to (a, c', c')$

Azt tudjuk, hogy $\alpha(c', c') \in H_{b,c}$, és ismét felhasználva a mex definícióját kapjuk, hogy $a \neq \alpha(c', c')$. Erre ismét alkalmazva a 2.2. Definíciót látjuk, hogy $(a, c', c') \notin M$.

$(a, b, c) \to (a, b, c')$

Mivel $\alpha(b, c') \in H_{b,c}$, a mex definíciója miatt $a \neq \alpha(b, c')$, így az α függvény definíciója szerint $(a, b, c') \notin M$. ■

A tételben az $\alpha(b, c)$ számra megadott rekurzióval egyszerűen ki tudjuk tölteni az 1. táblázatot, ami a függelékben van feltüntetve. A színezett $\alpha(b, c) = \alpha(7, 5) = 11$ számot az imént említett rekurzióval kapjuk, vagyis

$$\begin{aligned}&\operatorname{mex}(\{0,1,2,3,4,5,6\} \cup \{8,9,7\} \cup \{10,9\} \cup \{1,3,4,6,8\}) = \\ &\operatorname{mex}(\{0,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10\}) = 11.\end{aligned}$$

2.2. A mag periodicitása

Jelölés. Jelöljük d-vel a csokoládé felső és középső sora hosszának a különbségét: $d := a - b$. Ha $\alpha(b, c) = *$, akkor legyen $\delta(b, c) = *$, egyébként pedig $\delta(b, c) := \alpha(b, c) - b$. Ha $\delta(b, c) = 0$, akkor a 2.4. Állítás miatt minden $b' > b$-re $\delta(b', c) = *$.

2.7. Megjegyzés. A $\delta(b, c)$ számokkal kitöltünk egy táblázatot (a függelék 2. táblázata), és áttérünk ennek a vizsgálatára a fejezet végéig, mert ebben jobban láthatóak a szabályszerűségek, mint például az, hogy a sorok periodikusak. Valamint fontos megjegyezni azt, hogy ha a táblázat i-edik sorára (oszlopára) hivatkozunk, akkor a $c = i$ sorra (oszlopra) gondolunk, például a $c = 0$ sort nulladik sornak nevezzük.

2.8. Tétel. *Bármely b és c nemnegatív egészekre, ha minden $b' < b$ esetén $\delta(b', c) \notin \{0, *\}$, akkor $\delta(b, c)$ a következőképpen számolható:*

$$\begin{aligned}\delta(b, c) = \operatorname{mex}(\{\delta(b, c') \mid c' < c\} &\cup \{\delta(b', c) + b' - b \mid c \leq b' < b\} \\ &\cup \{\delta(c', c') + c' - b \mid c' < c\} \qquad (2)\end{aligned}$$

.

Bizonyítás. Jelölje $K_{b,c}$ a (2) képlet jobb oldalán álló halmazt, $H_{b,c}$ pedig az (1) képlet jobb oldalán állót. Figyeljük meg, hogy $H_{b,c} = \{0, 1, \ldots b - 1\} \cup \{k + b \mid k \in K_{b,c}\}$. Azt akarjuk megvizsgálni, hogy $\operatorname{mex} H_{b,c} - b$ és $\operatorname{mex} K_{b,c}$ egyenlőek-e. Legyen $m = \operatorname{mex} H_{b,c} - b$, azaz $m + b = \operatorname{mex} H_{b,c}$. Belátjuk, hogy egyrészt $m \notin K_{b,c}$, másrészt $\{0, 1, \ldots, m - 1\} \subseteq K_{b,c}$.

1. Tegyük fel, hogy m benne van a $K_{b,c}$ halmazban, ekkor $m + b \in H_{b,c}$. Ez pedig ellentmondás, mert $m + b = \operatorname{mex} H_{b,c}$. Tehát $m \notin K_{b,c}$.

2. Legyen $l \in \{0, 1, \ldots, m-1\}$, ekkor $b-1 < l+b < m+b = \operatorname{mex} H_{b,c}$. Ebből pedig következik, hogy $l + b$ benne van a $H_{b,c} \setminus \{0, 1, \ldots, b - 1\}$ halmazban, amiből pedig rögtön következik, hogy $l \in K_{b,c}$. Tehát $\{0, 1, \ldots, m - 1\} \subseteq K_{b,c}$. ■

Jelölés. Jelölje $K_{b,c,1}$, $K_{b,c,2}$, $K_{b,c,3}$ a (2) képlet jobb oldalán álló egyesítés három tagját (ekkor tehát $K_{b,c} = K_{b,c,1} \cup K_{b,c,2} \cup K_{b,c,3}$):

- $K_{b,c,1} = \{\delta(b,c') \mid c' < c\}$;
- $K_{b,c,2} = \{\delta(b',c) + b' - b \mid c \leq b' < b\}$;
- $K_{b,c,3} = \{\delta(c',c') + c' - b \mid c' < c\}$.

2.9. Állítás. *Ha a $(c-1)$-edik sorig a sorok közös felső korlátja L, akkor a c-edik sornak felső korlátja $L+1$:*

$$(\forall c' < c, \forall b \geq c : \delta(b,c') \leq L) \Rightarrow (\forall b \geq c : \delta(b,c) \leq L+1).$$

Bizonyítás. Rögzítsünk egy c pozitív egészet, és tegyük fel, hogy tetszőleges $c' < c$ és tetszőleges $b \geq c'$ esetén $\delta(b,c') \leq L$, azaz a 2. táblázat első c sorának felső korlátja L. Igazoljuk b szerinti teljes indukcióval, hogy $\delta(b,c) \leq L+1$, azaz a $(c+1)$-edik sor felső korlátja $L+1$.

Ha $b = c$, akkor $\delta(b,c) = \delta(c,c) = \operatorname{mex}(\{\delta(c,c') \mid c' < c\} \cup \{\delta(c',c') + c' - c \mid c' < c\})$, ahol $\delta(c,c') \leq L$ és $\delta(c',c') \leq L$. Ezekből következik, hogy $\operatorname{mex} K_{b,c} \leq L+1$, azaz $\delta(c,c) \leq L+1$.

Most legyen $b > c$, és tegyük fel, hogy $\delta(b',c) \leq L+1$, minden $b' \in \{0,1,\ldots,b-1\}$ esetén. A továbbiakban a bizonyítás három részre bomlik, a $K_{b,c}$ halmaz részhalmazai szerint.

1. A feltételek miatt $K_{b,c,1}$ minden eleme legfeljebb L.
2. Ha $c \leq b' < b$, akkor az indukciós feltevés miatt $\delta(b',c) \leq L+1$, és $b' - b \leq -1$, tehát $\delta(b',c) + b' - b \leq L$. Azaz a $K_{b,c,2}$ halmaz minden eleme kisebb, mint L.
3. Mivel $c < b$, ezért $c' - b < 0$, így $\delta(c',c') + c' - b < L$ minden $c' < c$ esetén, azaz a $K_{b,c,3}$ halmaz minden eleme kisebb, mint L.

Beláttuk, hogy $K_{b,c} \subseteq \{0,1,\ldots,L\}$, ami azt jelenti, hogy $\delta(b,c) = \operatorname{mex} K_{b,c} \leq L+1$. ■

2.10. Következmény. *A 2. táblázat sorai korlátosak:*

$$\forall c \geq 0 \; \forall b \geq c : \delta(b,c) \leq c+1.$$

Bizonyítás. A következményt c szerinti teljes indukcióval bizonyítjuk. A $c = 0$ esetet az 1.8. Tételben már vizsgáltuk, és tudjuk, hogy $\delta(b,0) = 1$. Tegyük fel, hogy $\delta(b,c') \leq c' + 1$, ha $c' \in \{0,1,\ldots,c-1\}$. Az $L = c$ választással alkalmazható a 2.9. Állítás, tehát $\delta(b,c) \leq c+1$. ■

2.11. Állítás. *Rögzített c esetén, ha b elég nagy, akkor $K_{b,c,3}$ minden eleme negatív, és ezért elég ha $\delta(b,c)$-t a következőkben így számoljuk:*

$$\delta(b,c) = \operatorname{mex}(K_{b,c,1} \cup \{\delta(b-1,c) - 1, \delta(b-2,c) - 2, \ldots, \delta(b-(c+1),c) - (c+1)\}).$$

Bizonyítás. Látszik, hogy $K_{b,c,3}$ elemei elég nagy b-re negatívak. Azt is tudjuk a 2.10. Következményből, hogy a sorok korlátosak, vagyis $c \leq b' < b$ esetén $\delta(b',c) + b' - b \leq c + 1 + b' - b$ negatív, ha $b' < b - c - 1$.

A mex operátor definíciójából pedig következik, hogy a negatív számok, vagyis $K_{b,c,3}$ elemei, és $K_{b,c,2}$ azon elemei melyeknél $b - b' > c+1$, nem befolyásolják a (2) képletbeli halmaz mex értékét, tehát azokkal nem kell foglalkoznunk. ■

2.12. Definíció. Jelölje $D(b,c)$ a következő vektort:

$$D(b,c) = (\delta(b-1,c), \delta(b-2,c), \dots, \delta(b-(c+1),c)).$$

Valamint legyen $\delta(b,c)$ *előzménye*:

$$EL(b,c) = (K_{b,c,1}, D(b,c)).$$

2.13. Állítás. *Ha b_1 és b_2 elég nagy, akkor*

$$EL(b_1,c) = EL(b_2,c) \Rightarrow \delta(b_1,c) = \delta(b_2,c).$$

Bizonyítás. Az állítás a 2.8. Tételből és a 2.11. Állításból következik. ■

2.14. Tétel. *A sorok periodikusak, azaz:*

$$\forall c \ \exists N_c \ \exists p_c : \forall b \geq N_c : \delta(b,c) = \delta(b+p_c,c).$$

Bizonyítás. A tételt c szerinti teljes indukcióval bizonyítjuk. Az 1.8. Tételből tudjuk, hogy $c=0$ esetén a periódus 1. Tegyük fel, hogy $\delta(b,c') = \delta(b+p_{c'},c')$, minden $c' < c$ és $b \geq N_{c'}$ esetén.

- Először azt látjuk be, hogy a $K_{b,c,1}$ halmazsorozat periodikus, vagyis hogy

  $$\exists N \ \exists q \ \forall b \geq N : K_{b,c,1} = K_{b+q,c,1}.$$

  Ha $N = \max\{N_0, N_1, \dots, N_{c-1}\}$ és $q = \mathrm{lkkt}(p_0, p_1, \dots, p_{c-1})$, akkor az indukciós feltevésből következik, hogy $\delta(b,c') = \delta(b+q,c')$, ha $b \geq N$ és $c' < c$. Tehát a $K_{b,c,1}$ és $K_{b+q,c,1}$ halmazok elemei megegyeznek.

- Most lássuk be, hogy létezik b_0 és $p \in \mathbb{N}$, amire a következők teljesülnek:

  a) b_0 elég nagy (elég nagy ahhoz, hogy teljesítse a 2.11. Állítást, és nagyobb legyen az előző pontbeli N számnál is);

  b) p osztható q-val;

  c) $EL(b_0,c) = EL(b_0+p,c)$.

  Tegyük fel, hogy b_1 elég nagy az a) állításunknak megfelelően. Emlékezzünk, hogy $EL(b_1,c) = (K_{b_1,c,1}, D(b_1,c))$. Vizsgáljuk meg a következő előzménysorozatot: $EL(b_1,c)$, $EL(b_1+q,c), EL(b_1+2q,c), \dots$. A 2.10. Következmény miatt $K_{b_1,c,1} \subseteq \{0,1,\dots,c\}$, és $D(b_1,c) \in (\{0,1,\dots,(c+1)\}^{(c+1)})$. Ezekből következik, hogy véges sok féle előzmény van, ezért az előzménysorozatban lesz ismétlődés, vagyis léteznek $i,j \in \mathbb{N}$ számok ($i < j$), hogy $EL(b_1+iq,c) = EL(b_1+jq,c)$. Legyen $b_0 = b_1 + iq$ (b_1 miatt b_0 is elég nagy lesz az a) állításnak megfelelően) valamint legyen $p = (j-i)q$. Ekkor p osztható lesz a q számmal, és ezekre a b_0 és p számokra teljesül a c) állítás is, mert

  $$EL(b_0,c) = EL(b_1+iq,c) = EL(b_1+jq,c) = EL(b_0+p,c),$$

  az utolsó egyenlőség azért igaz, mert $b_0 + p = b_1 + iq + jq - iq = b_1 + jq$. Tehát beláttuk, hogy léteznek olyan b_0 és p számok, amik teljesítik a fenti feltételeket.

- Tehát $EL(b_0, c) = EL(b_0 + p, c)$, ebből pedig a 2.13. Állítást felhasználva következik, hogy $\delta(b_0, c) = \delta(b_0 + p, c)$ minden $b \geq b_0$ esetén. Végül azt mutatjuk meg, hogy $\delta(b, c) = \delta(b + p, c)$. Ennek a bizonyításához először vizsgáljuk meg az $EL(b_0 + 1, c)$ és az $EL(b_0 + 1 + p, c)$ előzmények közötti kapcsolatot. Az előzőekből már tudjuk, hogy

$$EL(b_0 + 1, c) = (K_{b_0+1,c,1}, D(b_0 + 1, c)),$$
$$EL(b_0 + 1 + p, c) = (K_{b_0+1+p,c,1}, D(b_0 + 1 + p, c)).$$

Mivel p többszöröse q-nak, a bizonyítás első pontjából következik, hogy $K_{b_0+1,c,1} = K_{b_0+1+p,c,1}$.

Emlékezzünk vissza, hogy

$$D(b_0, c) = (\delta(b_0 - 1, c), \delta(b_0 - 2, c), \ldots, \delta(b_0 - (c + 1), c)).$$

A $D(b_0 + 1, c)$ vektort, úgy kapjuk, hogy $D(b_0, c)$ utolsó elemét levágjuk, az elejéhez pedig hozzáírjuk a $\delta(b_0, c)$ számot:

$$D(b_0 + 1, c) = (\delta(b_0, c), \delta(b_0 - 1, c), \ldots, \delta(b_0 - c, c)).$$

Hasonlóan kapható $D(b_0 + 1 + p, c)$ a $D(b_0 + p, c)$ vektorból:

$$D(b_0 + 1 + p, c) = (\delta(b_0 + p, c), \delta(b_0 - 1 + p, c), \ldots, \delta(b_0 - c + p, c)).$$

Mivel $EL(b_0, c) = EL(b_0 + p, c)$, ezért $D(b_0, c) = D(b_0 + p, c)$. Az eddigiek következménye az alábbi implikáció:

$$D(b_0, c) = D(b_0 + p, c) \qquad \text{és} \qquad \delta(b_0, c) = \delta(b_0 + p, c)$$
$$\Rightarrow D(b_0 + 1, c) = D(b_0 + 1 + p, c).$$

Mivel $K_{b_0+1,c,1} = K_{b_0+1+p,c,1}$ és $D(b_0 + 1, c) = D(b_0 + 1 + p, c)$, ezért $EL(b_0 + 1, c) = EL(b_0 + 1 + p, c)$. Az $EL(b_0 + 1, c) = EL(b_0 + 1 + p, c)$ egyenlőségből pedig a 2.13. Állítással következik, hogy $\delta(b_0+1, c) = \delta(b_0+1+p, c)$. Hasonlóan az előzőekhez megkapjuk, hogy $EL(b_0 + 2, c) = EL(b_0 + 2 + p, c)$, amiből a 2.13. Állítás segítségével kapjuk, hogy $\delta(b_0 + 2, c) = \delta(b_0 + 2 + p, c)$, és így tovább. Tehát levonhatjuk azt a következtetést, hogy tetszőleges $b \geq b_0$ esetén $\delta(b, c) = \delta(b + p, c)$. ■

3. Érdekességek

A továbbiakban csak az α értékeket tartalmazó 1. táblázattal foglalkozunk, melyben a csillagos sorokat *rövid soroknak*, a nem csillagos sorokat pedig *hosszú soroknak* fogjuk nevezni. Főátló alatt pedig az $\alpha(b, b)$ alakú táblázatbeli számokat értjük.

3.1. Állítás. *A $3 \times n$-es játék esetén, egy tetszőleges állásból legfeljebb három jó lépés van. Ha pedig az állás (a, a, a) alakú, akkor legfeljebb két nyerő lépés létezik, és ezek (a, b, b) és (a, a, c) alakúak, ahol $c < b$.*

Bizonyítás. Az 1. ábrából tudjuk, hogy egy tetszőleges (a, b, c) állásból legfeljebb hatféleképpen léphetünk. Az itt lévő lépéseket három csoportba tudjuk osztani aszerint hogy melyik sortól kezdve harapunk.

1. **csoport**

- $(a, b, c) \to (a', b, c)$, ahol $b \leq a' < a$
- $(a, b, c) \to (b', b', c)$, ahol $c \leq b' < b$
- $(a, b, c) \to (c', c', c')$, ahol $0 < c' < c$

2. **csoport**

- $(a, b, c) \to (a, b', c)$, ahol $c \leq b' < b$
- $(a, b, c) \to (a, c', c')$, ahol $0 \leq c' < c$

3. **csoport**

- $(a, b, c) \to (a, b, c')$, ahol $0 \leq c' < c$

Ha csak az 1. csoportbeli lépéseket használjuk, akkor csak egy olyan jó állás lehet, ami a rögzített $(a, b, c) \notin M$ állásból egy lépéssel elérhető. Ha több olyan jó állás lenne, ami az (a, b, c) állásból egy lépéssel elérhető, akkor az egyik ilyen jó állásból egy lépéssel el tudnánk érni a másik ilyen jó állást, ami a mag definíciója miatt nem lehetséges. Hasonlóan, ha csak 2. csoportbeli lépéseket használunk, akkor is csak egy olyan jó állás lehet, ami a rögzített $(a, b, c) \notin M$ állásból egy lépéssel elérhető. Tehát a rögzített (a, b, c) állásból csoportonként legfeljebb egy jó lépés van, ami azt jelenti hogy legfeljebb három jó lépés van az (a, b, c) állásból.

Ha az állás téglalap alakú, vagyis (a, a, a), akkor ebből legfeljebb csak két jó lépés létezik, mert az 1. csoportbeli lépések közül ilyen alakú állásból csak téglalap alakú állásba léphetünk, amiről tudjuk, hogy rossz. Tehát az (a, a, a) állásból az egy lépéssel elérhető jó állások (a, b, b) és (a, a, c) alakúak. Ha $(a, b, b) \in M$ és $(a, a, c) \in M$, akkor az is igaz, hogy $c < b$, mert ha $\alpha(b, b) = a$, akkor a 2.6. Tétel miatt a a $(b + 1)$-edik sortól nem fordul elő a táblázatban, sem később a b-edik sorban. Ebből következik, hogy $\alpha(a, c) = a$ csak $c < b$ esetén lehetséges. ■

3.2. Példa. Az előző állítás alapján adunk három példát, miszerint egy rossz állásból pontosan egy, kettő vagy három jó lépés létezik.

1. A $(10, 7, 2)$ állásból csak egy jó állásba léphetünk: a $(9, 7, 2)$ állásba.
2. A $(6, 6, 3)$ állásból két jó állásba léphetünk: a $(6, 3, 3)$ és a $(5, 5, 3)$ állásba.
3. A $(19, 14, 10)$ állásból pedig három jó állásba is léphetünk: a $(19, 14, 7)$, a $(19, 11, 10)$ és a $(14, 14, 10)$ állásba.

Arra, hogy egy téglalap alakú állásból két jó lépés is létezik, nem tudunk példát mondani, ugyanis ilyet még nem találtak. Ezért a következő sejtést lehet megfogalmazni:

Sejtés. Téglalap alakú kezdőállásból mindig egyértelmű a kezdő nyerő lépés.

3.3. Következmény. *Az átlóban és a rövid sorok végén együttesen minden pozitív egész szám előfordul.*

Bizonyítás. Az 1.7. Következmény miatt téglalap alakú állásból létezik nyerő lépés, és ezek a 3.1. Állítás miatt éppen (a, b, b) és (a, a, c) alakúak, melyek az átlóban és a rövid sorok végén szerepelnek. ■

A kezdőlépés egyértelműségére vonatkozó sejtés azzal ekvivalens, hogy minden természetes szám csak egyszer lép fel a főátlóban vagy a rövid sorok végein. Ezért a fejezet további részében a rövid sorok vizsgálatával foglalkozunk.

A rövid sorokkal kapcsolatban egyéb érdekes sejtések is felmerülnek. Például az, hogy a rövid sorok minimumai a sorok végére esnek, vagy hogy a rövid sorok minimuma éppen a felettük levő hosszú sorok minimuma is (a harmadik sortól kezdve). Vegyük észre azt, hogy ha ez a két sejtés igaz, akkor az következik belőlük, hogy a hosszú sorok minimuma soha nem átlóbeli elem.

Ha a rövid sorok minimumairól szóló sejtést tudnánk bizonyítani, akkor a kezdőlépés egyértelműségére vonatkozó sejtést is igazolnánk. A következő két tételben ennek a belátásával foglalkozunk. A következő állítás bizonyításában megmutatjuk, hogy ha egy rövid sor minimuma a sor végére esik, akkor ez a szám nem lép fel már később a táblázatban.

3.4. Állítás. *Ha $\alpha(b, c) = b$ és $b = \min\{\alpha(c, c), \alpha(c + 1, c), \ldots, \alpha(b, c)\}$, akkor a c-edik sor után b már nem lép fel a táblázatban.*

Bizonyítás. Tegyük fel, hogy $\alpha(b, c) = b$ és $b = \min\{\alpha(c, c), \alpha(c+1, c), \ldots, \alpha(b, c)\}$ (lásd a lenti táblázatot, ahol a $b = 9$ és $c = 6$ esetet vizsgáljuk). A c-edik sor alatt a b-edik oszlopban (lilával szinezett számok) és a b-edik oszlop után (kékkel szinezett számok) $\alpha(b, c) = b$ többet nem lép fel a táblázatban, a 2.6. Tétel miatt. Tehát a továbbiakban elég a $b' < b$ oszlopokkal foglalkozni. Vegyünk egy $b' < b$ számot (a példánkban $b' := 8$, és ekkor $\alpha(b', c) = \alpha(8, 6) = 13$), és vezessük be a következő jelöléseket:

$$U := \{\alpha(b', 0), \ldots, \alpha(b', c - 1)\};$$
$$V := \{\alpha(c, c), \ldots, \alpha(b' - 1, c)\};$$
$$W := \{\alpha(0, 0), \ldots, \alpha(c - 1, c - 1)\}.$$

Vegyük észre, hogy az U (sárga mezők), V (piros mezők) és W (zöld mezők) halmazok a 2.6. Tétel bizonyításában bevezetett $H_{b',c}$ halmaz részhalmazai, mert

$$H_{b',c} = \{0, 1, \ldots, b' - 1\} \cup U \cup V \cup W.$$

Mivel a c-edik sor minimuma b volt, ezért $\operatorname{mex} H_{b',c} = \alpha(b', c) > b$, amiből pedig következik, hogy $\{0, 1, \ldots, b\} \subseteq H_{b',c}$. Azt tudjuk, hogy V minden eleme nagyobb b-nél. Ebből következik, hogy $\{0, 1, \ldots, b\} \subseteq \{0, 1, \ldots, b'-1\} \cup U \cup W$. Azt szeretnénk belátni, hogy ha veszünk egy tetszőleges $c' > c$ számot (a példánkban $c' = 7$, és ekkor $\alpha(b', c') = \alpha(8, 7) = 14$), akkor $\alpha(b', c') \neq b$. Azt tudjuk, hogy $H_{b',c'} = \{0, 1, \ldots, b'-1\} \cup U' \cup V' \cup W'$ (aláhúzott számokkal jelöltük az U', V', W' halmazok elemeit), ahol

$$\begin{aligned} U' &= \{\alpha(b', 0), \ldots, \alpha(b', c-1), \alpha(b', c), \ldots, \alpha(b', c'-1)\}; \\ V' &= \{\alpha(c', c'), \ldots, \alpha(b'-1, c')\}; \\ W' &= \{\alpha(0, 0), \ldots, \alpha(c-1, c-1), \alpha(c, c), \ldots, \alpha(c'-1, c'-1)\}. \end{aligned}$$

Látható, hogy $U \subseteq U'$ és $W \subseteq W'$, azt pedig már korábban igazoltuk, hogy $\{0, 1, \ldots, b\} \subseteq \{0, 1, \ldots, b'-1\} \cup U \cup W$. Tehát $\{0, 1, \ldots, b\} \subseteq \{0, 1, \ldots, b'-1\} \cup U' \cup W'$, és így $\alpha(b', c') = \operatorname{mex} H_{b',c'} > b$.

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	b
0	$\underline{1}$	2	3	4	5	6	7	8	$\underline{9}$	10	11	
1	–	$\underline{3}$	2	*	*	*	*	*	$\underline{*}$	*	*	
2	–	–	$\underline{4}$	5	6	7	8	9	$\underline{10}$	11	12	
3	–	–	–	$\underline{6}$	7	5	*	*	$\underline{*}$	*	*	
4	–	–	–	–	$\underline{8}$	9	10	7	$\underline{*}$	*	*	
5	–	–	–	–	–	$\underline{10}$	9	11	$\underline{12}$	13	14	
6	–	–	–	–	–	–	$\underline{11}$	$\underline{12}$	$\underline{13}$	9	*	
7	–	–	–	–	–	–	–	$\underline{13}$	14	12	15	
8	–	–	–	–	–	–	–	–	15	14	16	
9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	16	17	
10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	18	
c												

■

3.5. Tétel. *A $3 \times n$-es harapás játék esetében, ha a kezdőállás téglalap alakú, és a rövid sorok minimumai a sorok végére esnek, akkor egyértelmű a kezdő nyerő lépés.*

Bizonyítás. Tegyük fel, hogy a rövid sorok minimumai a sorok végére esnek. Indirekten pedig tegyük fel azt, hogy egy (a, a, a) téglalap alakú állásból két jó lépés létezik. A 3.1. Állításból tudjuk, hogy egy ilyen állásból az egy lépéssel elérhető két nyerő állás (a, b, b) és (a, a, c) alakú, valamint ilyenkor $c < b$. A 3.4. Állításból tudjuk, hogy ha $\alpha(a,c)=a$, vagyis ha a a c-edik rövid sor végére esik, akkor többet a nem lép fel a táblázatban. Tehát ha $(a,a,c)\in M$, akkor $(a,b,b)\notin M$, mert az előzőek miatt az $\alpha(b,b)=a$ szám nem szerepelhet a táblázatban a c-edik sor alatt. ■

Érdekes megfigyelés, hogy az 1. táblázatban végtelen sok rövid sor van. Ennek igazolásához szükségünk van a következő lemmára.

3.6. Lemma. *A főátlóban szereplő elem minden esetben nagyobb, mint a közvetlenül felette álló, vagyis* $\alpha(b,b)>\alpha(b,b-1)$.

Bizonyítás. A 2.6. Tétel szerint

$$\alpha(b,b)=\operatorname{mex}(\{0,1,\dots,b-1\}\cup\{\alpha(b,b')\mid b'<b\}\cup\{\alpha(b',b')\mid b'<b\})\text{ és}$$

$$\alpha(b,b-1)=\operatorname{mex}(\{0,1,\dots,b-1\}\cup\{\alpha(b,b')\mid b'<b-1\}\cup\{\alpha(b',b')\mid b'<b\}).$$

Ha jól megnézzük látjuk, hogy a két érték kiszámolásakor ugyanazok az elemek vannak a halmazban, kivéve, hogy $\alpha(b,b)$ kiszámolásakor belevesszük a halmazba még az $\alpha(b,b-1)$ értéket is. Ebből következik, hogy $\alpha(b,b)>\alpha(b,b-1)$. ■

3.7. Tétel. *Végtelen sok rövid sor van.*

Bizonyítás. Az állítással ellentétben tegyük fel, hogy véges sok rövid sor van, vagyis véges sok $(b,b,c)\in M$ állás van. Ez azt jelenti, hogy létezik olyan r szám, hogy ha $b\geq r$, akkor $(b,b,c)\notin M$ (a lenti ábrán az r-edik oszlopig az átlóban levő elemeket jelöljük pirossal). Ha a játékot a (b,b,b) téglalap alakú állásból indítjuk, és tudjuk, hogy tetszőleges c esetén (b,b,c) nem magbeli állás, akkor a 3.3. Következmény miatt létezik olyan c, melyre (b,c,c) magbeli állás. A táblázatban ezek a (b,c,c) alakú állások éppen a főátlón helyezkednek el. Tehát az indirekt feltevésünk miatt az $r,r+1,r+2,\dots$ számok mind fellépnek a főátlóban.

	0	1				r			t			b
0												
1	–											
	–	–										
	–	–	–	h								
	–	–	–	–								
r	–	–	–	–	–							
	–	–	–	–	–	–						
$t-1$	–	–	–	–	–	–	–		x			
t	–	–	–	–	–	–	–	–	g			
	–	–	–	–	–	–	–	–	–			
	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–		
c												

Jelöljük h-val a főátló első $r+1$ elemének (azaz a fenti ábrán pirossal jelölt számoknak) a maximumát, vagyis formálisan $h = \max\{\alpha(0,0), \dots, \alpha(r,r)\}$. Továbbá legyen g a főátlóban utoljára előforduló olyan szám, aminek az értéke legfeljebb h. Tehát g után a főátlóban minden elem értéke nagyobb, mint h (a fenti ábrán a főátlóban g után fellépő elmeket jelöljük zölddel). A g szám legyen a táblázat t-edik sorának t-edik oszlopában, vagyis $g = \alpha(t,t)$, és ekkor $t \geq r$. Vizsgáljuk a t-edik oszlopban a g feletti elemet, vagyis az $\alpha(t, t-1)$ értéket (amit a fenti táblázatban x-szel jelölünk). Egyrészt a 3.6. Lemma miatt $\alpha(t, t-1) < \alpha(t,t) = g$, és azt is tudjuk, hogy $g \leq h$, tehát $\alpha(t, t-1) < h$. Az $\alpha(t, t-1)$ érték a t-edik sor után már nem fordulhat elő a főátlóban, mert kisebb h-nál, és g volt az utolsó olyan szám a főátlóban, ami nem nagyobb, mint h. A 2.6. Tétel miatt a t-edik sor előtt sem fordulhat elő $\alpha(t, t-1)$. Ezzel beláttuk, hogy $\alpha(t, t-1)$ nem szerepel a főátlóban.

Másrészt mivel a csokoládé felső sora legalább olyan hosszú mint a második, ezért $\alpha(t, t-1) \geq t$, és mivel $t \geq r$, ezért $\alpha(t, t-1) \geq r$. Az indirekt feltevésünk miatt r-től minden számnak fel kell lépnie a főátlóban, így az $\alpha(t, t-1)$ számnak is. Ezzel pedig ellentmondásra jutottunk. ∎

Függelék

1. $(a, b, c) \to (a', b, c)$, ahol $b \leq a' < a$;

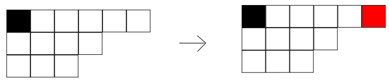

2. $(a, b, c) \to (b', b', c)$, ahol $c \leq b' < b$;

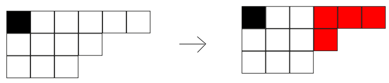

3. $(a, b, c) \to (c', c', c')$, ahol $0 < c' < c$;

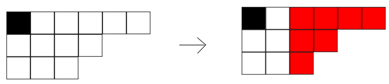

4. $(a, b, c) \to (a, b', c)$, ahol $c \leq b' < b$;

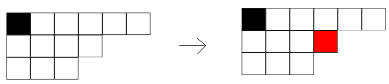

5. $(a, b, c) \to (a, c', c')$, ahol $0 \leq c' < c$;

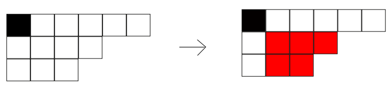

6. $(a, b, c) \to (a, b, c')$, ahol $0 \leq c' < c$.

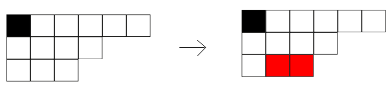

1. ábra. A $3 \times n$-es harapás játék szabályos lépései

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	b
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	
1	–	3	2	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
2	–	–	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
3	–	–	–	6	7	5	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
4	–	–	–	–	8	9	10	7	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
5	–	–	–	–	–	10	9	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
6	–	–	–	–	–	–	11	12	13	9	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	
7	–	–	–	–	–	–	–	13	14	12	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	
8	–	–	–	–	–	–	–	–	15	14	16	17	12	*	*	*	*	*	*	*	*	
9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	16	17	14	18	19	20	21	22	23	24	25	26	
10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	18	19	20	21	14	*	*	*	*	*	*	
11	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	20	19	22	17	23	24	25	21	26	27	
12	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	21	23	22	24	19	17	*	*	*	
13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	24	23	22	25	26	27	19	*	
14	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	25	26	23	27	28	22	29	
15	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	27	26	28	29	30	23	
16	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	28	29	26	31	30	
17	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	30	31	29	32	
18	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	32	33	31	
19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	34	33	
20	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	35	
c																						

1. táblázat. A $3 \times n$-es harapás játék magját leíró $\alpha(b, c)$ értékek táblázata

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	b
0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
1	–	2	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
2	–	–	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
3	–	–	–	3	3	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
4	–	–	–	–	4	4	4	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
5	–	–	–	–	–	5	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
6	–	–	–	–	–	–	5	5	5	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
7	–	–	–	–	–	–	–	6	6	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	
8	–	–	–	–	–	–	–	–	7	5	6	6	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
9	–	–	–	–	–	–	–	–	–	7	7	3	6	6	6	6	6	6	6	6	6	
10	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	8	8	8	8	0	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	$*$	
11	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	7	9	3	8	8	8	3	7	7	
12	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	10	8	9	3	0	$*$	$*$	$*$	
13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	9	7	9	9	9	0	$*$	
14	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	11	11	7	10	10	3	9	
15	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	12	10	11	11	11	3	
16	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	12	12	8	12	10	
17	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	13	13	10	12	
18	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	14	14	11	
19	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	15	13	
20	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	15	
c																						

2. táblázat. A $3 \times n$-es harapás játék magját leíró $\delta(b,c)$ értékek táblázata

Hivatkozások

[1] Beretka Csaba, személyes közlés, 2014.

[2] S. Byrnes, *Poset game periodicity*, Integers **3** (2003), G3, 16 pp.

[3] Csákány Béla, *Diszkrét matematikai játékok*, Polygon Könyvtár, Szeged, 2005.

[4] Horváth Gábor, Molnár-Sáska Ildikó, *A mérgezett csokoládé rejtélye*, Mat. Lapok **13** (2006/2007), 28–43.

[5] A. E. Brouwer, G. Horváth, I. Molnár-Sáska, Cs. Szabó, *On three-rowed chomp*, Integers **5** (2005), no. 1, G7, 11 pp.

[6] D. Zeilberger, *Three-rowed Chomp*, Adv. in Appl. Math. **26** (2001), 168–179.

[7] D. Zeilberger, *Chomp, recurrences and chaos(?)*, J. Difference Equ. **10** (2004), 1281–1293.

Nyilatkozat

Alulírott Kiskároly Tímea kijelentem, hogy a szakdolgozatban foglaltak a saját munkám eredményei, és csak a hivatkozott forrásokat használtam fel. Tudomásul veszem, hogy szakdolgozatomat a Szegedi Tudományegyetem könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el, és az interneten is nyilvánosságra hozhatják.

2016. május 14.

Kiskároly Tímea